

פרשת ויצא

י"א כסלו תשפ"ד
שנה ט"ו גליון תרפ"ב

עטרת שלוש

קול קאמרנא 0747962080

עלון שבועי שע"י מוסדות קאמרנא בארה"ק • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • עיה"ק ירושלים ת"ו

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי בֹא הַשָּׁמַשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מִרְאשֵׁיתוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. וַיַּחֲלֹם וַהֲנִה סֹלֶם מְצַב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מוֹגֵיעַ הַשָּׁמַיְמָה וַהֲנִה מִלְאָכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וַיְרִידִים בּוֹ (כח י-יב).

עטרת ראשנו

דברי תורה מב"ק אדמו"ר שליט"א

הכתוב בא לרמוז שיעקב היה שלם בג' עמודים

יש לפרש שהתורה בא לרמוז שיעקב אבינו היה שלם בשלושה עמודים שמונה המשנה במסכת אבות (פ"א מ"ב) על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים.

'ויצא יעקב מבאר שבע' בא לרמוז שהיה שלם בעמוד התורה בעמוד השלם היה שלם, כידוע מחז"ל (מגילה יז.) שיעקב אבינו ישב ולמד בישיבת עבר י"ד שנים, ובא לרמוז הי"ד שנים למנין הי"ד האוחזות בתורה בקריאת התורה כמו"ש בפ"ה (שער קריאת התורה פ"ב) עיי"ש הכוונה. והוא **מבאר שבע** שמרמז לעמוד התורה שהוא שבעה, כמו שאמר הכתוב (משלי ט א) 'הצב עמודיה שבעה' שהתורה נתחלקה לשבעה, וכמאמרם (שבת קטז.) 'יהי בנסוע' הוא ספר בפני עצמו עיי"ש.

ומעיד הכתוב שהתורה שלמד יעקב אבינו היה לשמה, והוא **ויצא** יש בה אותיות צ"א שהוא היחוד של הויה"ה אדני"י, ואותיות וי"ש של **ויצא** מרמז שמהיחוד צ"א הוסיף בשם הויה"ה אות י' במקום אות ו', ונהיה בגי' צ"ו כמנין היחוד יהויה"ה אדני"י דלעתיד לבוא (לקו"ת זכריה), וזה בא לרמוז שיעקב אבינו היתה לימודו לשמה ליחוד שמו יתברך.

'וילך חרנה ויפגע במקום' מרמז שהיה שלם בעמוד העבודה

וגם היה שלם בעמוד העבודה, והוא **וילך חרנה** היינו הר"ן בגי' ג"פ שם אלה"ם, ואלה"ם הוא בגי' הטב"ע, היינו שיעקב אבינו הלך לעסוק בעמוד העבודה, שהוא להעלות הגשמיים לרוחניים ע"י יחודים קדשים, והוא אמרו **ויפגע** בגי' שמות ע"ב מ"ה ב"ן, והיינו שתיקן ע"י שם ע"ב שהוא בחינת בחכמה אתברירו (זה"ק ח"ב נרד"ג), וע"י שם מ"ה החדש המתקן שם הב"ן שבה היה השבירה כידוע (עץ חיים ש"י פ"א). **במקום** בגי' הויה"ה ואה"ה במילוי אלפ"י"ן, היינו שתיקן ההוויות שהם ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן שמהם יצאו הרפ"ח ניצוצין (שם שיי"ח פ"ב), ואה"ה שהוא בחינת תיקון הצלמים (שעה"כ הושענא רבה), היינו שעסק בעמוד העבודה לעלות

הטבע והגשמיים לרוחניות ע"י ברור והעלאת הרפ"ח ניצוצין ע"י שמות ע"ב ומ"ה, ועיי"ו תיקון הצלם שלו.

וע"י כל זה בא לתיקון השלם

ועיי"ו תיקון בחינתו כדלעתיד לבוא, והוא אמרו **וילך** בגי' יה"ה אדני"י יחוד דלעתיד לבוא (לקו"ת זכריה) בכל קומתם, ממה שהיה מתחילה בבחינת שם היינו ש' הוא בחינת נה"י דו"א (שעה"כ דרושי כונת הברכות), ומ' הוא בחינת מלכות, בחינת יחוד זו"ן רק נגד נה"י, והוא העלאת היחוד בכל קומתם.

ומבאר הכתוב איך היה עבודת תיקונו

וזה ע"י שהמשיך **כי בא השמש** בחינת שם מ"ה החדש המתקן, ועיי"ו **ויקח מאבני המקום** מאותיות שנפלו בשבירה לעולמות בי"ע, **וישם מראשיתו** בחזרה לעולם אצילות, ועיי"ו **וישכב ברא ש"י** עולמות ע"י הכ"ב אותיות שהעלה, במקום בגי' הויה"ה ואה"ה במילוי אלפ"י"ן, כנ"ל שתיקן הרפ"ח ניצוצין והצלם, **הוא שתיקן א' של הכסא**, ו"ה של שם הויה"ה.

ע"י המשכת המוחין העלאת מ"ן וירידת מ"ד

ויהלם הוא בחינת שם מ"ה, כי בחינת חולם הוא בת"ת דהיינו ז"א בחינת מ"ה (תיקו"ת תי' סט דק"ד), **והנה סולם** מלא בגי' ע"ב ס"ג עה"כ, שהמה המוחין חו"ב שהמשיכם לז"א, ועיי"ו **מצב** נתחזקו, **ארצה** בגי' ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן אדני"י, שהם הרפ"ח שהעלה מ"ן **מאבניה** מעולמות בי"ע, **וראשו מוגיע השמימה** בגי' ת', שהם הד' ויריד"ן של שם ע"ב שכל אחד כלולה מ' הרי ת', שהוא בחינת מ"ד.

ע"י עבודת היחודים המשיך שפע בעולם בחי' עמוד של גמילות חסדים

וראה **והנה מלאכי אלהים** היינו מלאך בגי' היחוד צ"א, **עלים וירידים** בו שהיחודים תלויים בו. ולזה ראה עוד **והנה הויה"ה נצב עליו** הוא הו"א, **ויאמר אני הויה"ה אלהי**

אברהם אביך ואלהי יצחק הם החג"ת שנתעלו ונעשו חב"ד (שעה"כ דרושי העמידה ד"ג), **הארץ אשר אתה שהוא ז"א**, **שכב עליה** לך **אתננה** ו**לך עצה** להמשיך המוחין למלכות, כדי שיהיה היחוד זו"ן בשלימות. ועיי"ו **והנה נרצה** כעשר **הארץ** ו**פרצת ימה** ו**קדמה** ו**צפנה** ו**נגבה** ו**נכרכו** **בך** כל **משפחת האדמה** ו**נרצה** תזכה להמשיך השפעות גדולות בכל קצו תבל, בחינת שלימות עמוד של גמילות חסדים, וע"י תזכה אתה **לנהנה אנכי עמך** וגו' בכל הברכות.

ראה שיעקר עמוד התורה תלויה בעמוד העבודה

ולאחר שראה כל זה **ויקח יעקב משנתו** ממשנתו (ב"ר סט ז), מתורתו, **ויאמר אכן יש הויה"ה במקום הזה** בעמוד העבודה, **ואנכי לא ידעתי**, **ויירא ויאמר מה נזרם המקום הזה אין זה העבודה**, **כי אם בית אלהים** וזה **שער השמים** שתכלית התורה הוא עבודת היחודים לעלות הגשמיים לרוחניות.

גרם שמוחין דגדלות יהיה תמיד בוז"ן כמו באו"א

ולזה מיד **וישכם** וכי **האבן אשר שם מראשיתו** שהעלה האותיות כנ"ל, **וישם אתה מצב"ה** בגי' ע"ב ס"ג, היינו שהמוחין דגדלות תהיה תמיד בוז"ן, **ויצק שקונו על ראשה** שמון הוא מוחין דאבא (לקו"ת תצוה) שהוא עיקר המוחין. ולכן **ויקרא את שם המקום ההוא בית אל** שהוא יעקב הנקרא אל, שכן יהיה תמיד בבחינת **אל** השלישי שהוא יעקב שקראו **בית** (פסחים פח.), מוחין דגדלות, בחינת אל בגי' שם דלע"ל יהויה"ה, היינו שגרם שיהיה היחוד של זו"ן תמיד כמו היחוד של או"א, **ואולם לז"ו** בגי' מ"ד עה"כ, דהיינו בתחילה היה שם מ"ה חסר א' שהוא ד"ס, שהוא שם העיר **לראשונה** בלתי תיקון, ויעקב קראו **בית אל** שהוא התיקון השלם בב"א.

רעוא דרעיון תשפ"ג לפ"ק

עטרת פז

אמרות טהורות מרבתינו זי"ע

ויצא יעקב מפאר שבע ויגף חרנה. (כח י).

אפשר לרמוז בדרך רמוז, כי זה ידוע שאדם קודם שיעשה איזה דבר, או שרוצה לילך לשוק למשא ומתן, או לנסוע למרחקים, או אפילו בעירו, צריך מקודם ללמוד תורה, וזכות התורה"ק אשר למד נברא מזה מלאך ששומר עליו, וזהו 'כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך' (תהלים צא יא). וזהו **ויצא** ר"ת ו'ירא י'עקב צ'ורת א'נכי, שזה ידוע מהכמו"ל (ב"ר פב ב) שיצורת יעקב חקוקה בכסא כבוד קדשו. וזה ע"י **מבאר שבע** זכות לימוד התורה"ק, הנקרא שבע כידוע מהכמו"ל במסכת שבת (טז:), שהתורה"ק מתחלק לשבעה חלקים, כי חומש

במדבר נחשב כשלושה, כי יש הפסק בו'יהי בנסוע הארון' (במדבר ילה). וע"ז זכה יעקב וילך חרנה שהלך ממנו החרון אף, שנשאר בחיים ממה שאליפז בן עשו רצה להרגו בדרך (רש"י לקמן כט יא). היוצא לנו מזה שעיקר הוא ראשית חכמה, שקודם כל מה שאדם רוצה לעשות איזה ענין, צריך מקודם ללמוד התורה"ק, וזה יגן עליו על הכל, שיהיה לו הכל בהצלחה.

'מעשה שלום' מרבינו שלום מקאמרא

ויצא יעקב מפאר שבע ויגף חרנה. (כח י).

הנה בעונותינו הרבים הגלות הולך ומתחזק חרוננו של עשיו הרשע, שגזר גזירות רעות על ישראל. ונתנת לנו התורה הק' עצה ותושיה היאך להתגבר על אותו רשע לבטל גזירותיו, ו**יפגע במקום** שילך להתפלל בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. וילן שם שישכים ויעריב בבתי כנסיות ובתי מדרשות, שזה ג"כ נקרא מקום. **כי בא השמש היינו בית**

המקדש בעוה"ר חרב, כי שמו"ט נטריקון שמו"מ מקדש ש"לם, לכן יתפלל במקום במקדש מעט, וזהו **ויקה מאבני המקום** כל האבנים מן המקום מקדש מעט, הבית המדרש ג"כ יהיה נבנה בבית המקדש המקווה כאמור.

וישם מראשותיו כדברי הסה"ק כי בית המקדש המקווה נבנה ע"י הצדיקים שבכל דור ודור, כל אחד בונה איזהו דבר בבית המקדש של מעלה, ע"י חלק תורתו וקדושתו ועבודתו, וזהו **ויקה מאבני המקום וישם מראשותיו** ע"י הדעת שלו, ע"י לוקח ובונה אבנים להבית מהקדש המקווה, ו**ישב במקום** **ההוא** ר"ת מספר אח"ד, מרמו על קריאת שמע של ערבית שתיתקן יעקב אבינו ע"ה (ברכות כז:), וזהו ערב מספר שני פעמים קו"ל, דע"י תפלת ערב מספר שני פעמים קו"ל, נוטלים את שתי ידי עשו, וכדאיתא בהו"ל (ב"ר סה טז) בזמן ש'הקול קול יעקב אין הידים ידי עשו' (לעיל כז כב).

פ'רי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרא

וזהו כשראה יעקב השרים עולים וירדים כי יש להם עליה, והרע נעשה כסא לטוב, והרע גמור נופל אחר כך למטה, וזהו עלייתו של אדום הרשעה, אבל משם 'אורידיך נאם ה' (ירמיה מט טז), כי אחר שיתברר הטוב איז יש הבדלה בין טוב לרע, והרע נופל למטה ואלו השרים עולין בלתי הדרגה, ונופלין בלתי הדרגה.

וכשאמר לו הקב"ה ליעקב עלה למעלה למעלה, מתיירא מפני המבחן, שלערך עליה יהיה הירידה אח"כ בכמה הסתרות והשכות ומרירות. ובאמת שידע אדם שאלופו של עולם שם, יתפרדו כל פועלי אוון, אלא שלפעמים הירידה גדולה ששוכח הכל, כי באמת אנכי שם אף שהסתיר אסתיר, וזה היה מעט ממייעוט אמונה שאלופו של עולם בכל הירידות אתו עמו.

ולזה אמר לו יתברך, **אם אתה עולה אין לך ירידה** שהרי בכל הירידות שם אתו עמו הש"י, והוא יעלה עמך ולא יהיה לך ירידה בהסתיר אסתיר. **ולא האמין ולא עלה לכן בניך יהיה משתעבדון בארבע מלכיות** בהסתיר אסתיר לגמרי, ולבסוף אני מעלה אותם.

ולכן צריך לחזק מאוד בעת החשכות ועצבות ומרירות וטימטום הלב והיסורין, להאמין ולזכור ששם אתו עמו הש"י, ויחזק בכל עוז לדבר עצמו באותיות תורה תפלה בכל יכלתו באור אין סוף שבהם. ואז 'פתאום יבוא אדון אל היכלו' (פלאכי ג א) ויאר לך באור מופלא לא יכילהו הרעיון, ותקשר עצמך מאד באהבת ישראל.

ולזה ויקץ יעקב והבין שיש הש"י במקום גדודי חיות רעות ולסטים, שם יש ג"כ ניצוצי טהרה, ואין שום מציאות בעולם בלתי מציאות הש"י, **וירא ויאמר מה נורא שנפלה עליו יראה** ורעד היאך ניצוצי השכינה עומדין במקום כזה, וזהו הוא בעצמו כי הם ניצוצין השייכין לשורש שנמתו.

'היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרא

וזה כלל גדול שאין שום מסך מבדיל בינו לבין אלהיו, וגם שיעבוד עליו מרירות ועצבות וטימטום הלב ויסורים וחשכות, עד שהוא בעיני עצמו אבוד, משם דייקא 'את ה' אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך' (דברים יד טז).

וזהו 'כלה כמות שהיא' (תכונות טז:), שידע בדרך כלל שכבודו יתברך מסתתר בכל תנועה ובכל מחשבה, ויאמין ויבטח בשם אלהיו בכל דבר, כיון שהוא אתו עמו בכל צער ויסורין. ובית הלל אומרים, 'כלה נאה והסודה' שידע בדרך פרט, לייחד יהודים להעלות ניצוצי אור שנפלו בתוך הקליפות, ולהעלות זרות לשורשם, כגון מחשבות אהב"ה רע"ה גימ' רפ"ח, אם גבר עליו הרבה רחמנא ליצלן, צריך לעמוד לפניו יראה עונש, כי על כל חימום מחשבות רעות, ומכל שכן יותר, ירד הרבה מדרגות, ויטעום אלה פעמים טעם מיתה, חוץ מעונשי גיהנם מרורים וצרות הרבה ונפילות יסורבהו, כל זה יתן המשכיל על לבו.

ואם יזכה ויכל לבוא ולעלות למדרגות אהבה בתענוגים, ממש חיות עולם הבא יטעום בעולם הזה ויתעלה למעלה. כי ידע שזה אהבה נפולה ומאוסה בא לו שרוצין להעלות אותו לקדושה עליונה, ואי אפשר אלא א"כ ירד במבחן שכנגדו ולפי גודל הנפילה והירידה כך יעלה בתענוג זה בקדושה ויתענג על השם יתברך, ועל ידי יראת עונש יפטור מן הרע, ואח"כ יחבר יראה עם נורא ויהיה יחוד קב"ה ושכינתיה, וכל זה אף בצדיק ממוכן, לפעמים יעבור עליו ברגע מחשבה חיצוני ובפרט בעת התפלה, אז ידע להעלות אותה ולתקנה ולייחד בזה קב"ה ושכינתיה כלה נאה והסודה.

והנה יש כמה בחינות, שאחר שעולה למעלה יורד כדי לברר חלקי נפשו, דלית נהורא אלא מגו חשוכא ולית טבא אלא מגו בישא (וה"ק ח"ב פגד:), ובכל ירידה צריכין ליהרר אך לחזור ולעלות, כי שמעתי ממורי [הבעש"ט] שיש כמה שנשארו.

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

ויחלם ויהנה קלם מציב ארצה וראשו מוגיע השמן ומהנה מלאכי אלהים עלים וידיים בו (כח יב).

באמת הראה לו הקב"ה בסלם שבכל ענינים של עולם הזה, אפילו במחשבה זרה יש מציאות הש"י. כמבואר במדרש רבי ברכיה בשם רבי מאיר, הראה הקב"ה ליעקב אבינו שר בכל עולה שבעים חוקים (שליבות) יורד, ושר מדי עולה חמשים ושנים יורד, ושל יון מאה ושמונים יורד, ושל אדום עולה ולא ידע כמה. באותה שעה נתיירא, אמר, תאמר שאין לזה ירידה, אמר ליה הקב"ה אל תחת ישראל, אפילו אתה רואה אותו יושב אצלי משם אני מורידו, וגלה לו קץ הגאולה, וראה שיורד. אמר לו הקב"ה יעקב אף אתה עלה, באותו שעה נתיירא יעקב, אמר תאמר כשם שיש לאלו ירידה כך אני יש לי ירידה. אמר לו הקב"ה אל תירא אם אתה עולה אין לך ירידה. ולא האמין ולא עלה, 'בכל זאת חטאו עוד ולא האמינו בנפלאותיו' (תהלים עח לב), זה יעקב אבינו שלא האמין ולא עלה. אמר ליה הקב"ה אלו האמנת ועלית לא היית יורד לעולם, עכשיו שלא האמנת ולא עלית יהיה בניך מושעבדון בארבע מלכיות במסים, עיין שם בילקוט [שמעוני] (בראשית פרק כח רמז קכא) כי קצרת.

עיין תולדות (בראשית אות א), שמעתי ממורי [הבעש"ט] שאם ידע אדם שהקב"ה מסתתר שם, אין זה הסתרה, דהא מיד שידע אדם שאלופו של עולם בכל תנועה ממש, מיד 'יתפרדו כל פועלי אוון' (תהלים צב ז), וזהו שאמר 'אנכי הסתיר אסתיר פני מוח' (דברים לא יח), ר"ל שישתיר מהם שלא ידעו שהקב"ה שם בהסתרה זאת, כטעם אמר א'ויב א'רדוף א'שיג א'חלק (שמות טו ט), שם חמשה אלפין, ששם א'ולופו של עולם מסתתר בסוד שם סמ"ל [אחד משמות ע"ב שיש בתוך סמא"ל], כי אין שום מציאות דבר קטן ודבר גדול בלתי השגחות מציאות השם יתברך.

צור מחצבתו ותולדותיו

עיר וקדיש מן שמיא נחית, רבינו הקדוש אור שבעת הימים, מרן רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א, אשר גילה רוי דרך העבודה, ולאורו נילך וניסע עד ביאת הגואל. בן ובת השאיר אחריו רבינו הבעש"ט, בנו הוא הרה"ק רבי צבי הירש מפינסק זצ"ל, בתו היא הרבנית המפורסמת מרת אדל ע"ה, בעלה היה הרה"ק רבי יחיאל זצ"ל, ונולדה להם ב' ניסן ובת אחת, הבן הראשון הוא הרה"ק רבי משה חיים אפרים זצ"ל אב"ד סאדילקוב, בעל ה'דגל מחנה אפרים', מראשוני מעתיקי השמועה מתורת זקינו הבעש"ט, והבן השני הוא הרה"ק רבי ברוך זצ"ל ממעזיבו, הבת היא הרבנית מרת פייגא ע"ה אשת הרה"ק רבי שמחה זצ"ל, בן הרה"ק רבי נחמן מהורדענקא זצ"ל.

לערך שנת תק"י נולד רבי ברוך בעיר מעזיבו, ונקרא שמו בישראל ברוך, על שם זקינו אבי אביו של רבי יחיאל, כעשר שנים עד ליום הסתלקות זקינו ביום הראשון דחג השבועות תק"כ, עוד זכה לראות ולהתגדל בצילא דמהימנותא, בצל האילן הגדול זקינו הקדוש, אע"פ שמעט שנים הכיר את זקינו הקדוש, מ"מ החשיב עצמו כל ימיו לתלמיד ותיק של זקינו הקדוש, ואף זקינו הקדוש חיבבו והעריצו והפליגו בשבחו כאחד הגדולים, אחר הסתלקות זקינו הקדוש, היה סמוך על שלחן אביו רבי יחיאל, ובהגיע לגיל המצוות היה בקי ברוב חלקי התורה כאחד מהגדולים.

נישואיו

בעיר אוסטראה היה גביר אחד מפורסם, ושמו רבי טוביה הגביר, ולו בת צנועה וחסודה שהגיעה לפירקה, ודיברו בו נכבדות עם הבחור כליל המעלות רבי ברוך, אך הדבר התעכב זמן ועידינים, עד שבאחד מהימים נכנס זקן תלמידי רבינו הבעש"ט ומגדולי מעתיקי השמועה, רבי יעקב יוסף זצ"ל מפולנאה בעל ה'תולדות יעקב יוסף', בעובי הקורה להוציא השידוך לפועל, ובאחד הימים שלח להביא את הרבנית מרת אדל ובנה רבי ברוך, אל העיר אוסטראה ולגמור השידוך כפי טוב, בינתיים בהגיעו שם נתעכב השידוך עוד מעט, והרבנית מרת אדל הניחה עצמה לישון, בינתיים גמר הרה"ק מפולנאה השידוך בבית הגביר רבי טוביה הנ"ל, וכשהזר הרה"ק מפולנאה להרבנית להודיע לה על גמר השידוך קידמה אותו בכרכת 'מוזל טוב', באמרה לה: שאביה הקדוש כבר הודיע לה בחלום על גמר השידוך, באמרה לה: שזהו זיווג מן השמים. הגביר רבי טוביה הנ"ל הבטיח לתת נדוניה ולכלכל ולוון את בתו והתנו, כל ימי חייו, אך נתגלגל עליו מזול ומיד לאחז נישואיו נתרושש מכל נכסיו, ולא היה לו במה לשלם את התחייבותו, אך לא יתן לעולם מוט לצדיק, ונתוודע הדבר לבעל תשובה הדוקטער גאראדאן הרה"ק רבי אהרן זצ"ל מגדולי תלמידי רבינו הרה"ק רבי דוב בער זצ"ל המגיד ממעזריש, ובכל שבוע ושבוע הביא לבית הגביר רבי טוביה, די ממון לכלכל את רבי ברוך נכדו של רבינו הקדוש, הדבר נתוודע אחר הסתלקות הדוקטור גאראדאן, כשותנתו לא נתן

הרה"ק רבי ברוך בן רבי יחיאל ממעזיבו זצ"ל י"ח כסליו תקע"ב

תשוקתו' (ו'יא) הרגיש רבינו מוהרצ"ה שכמעט עובד הוא את העולם מגודל התפשטות הגשמיות, אך התחזק ואמר יעבור עלי מה ואני אשאר כאן עד סוף אמירת שיר השירים, ונשפע עליו רוח ממרומים להחזיק עצמו עד סוף אמירת שיר השירים, ובכל ימיו אמר רבינו מוהרצ"ה שבכל פעם בעת נפילת המוחין וכדו', מזכיר הוא עצמו אותו מעמד, שהיה כמו מעמד הר סיני הקולות והלפידים וקול השופר, ובוה הוא מחזק עצמו לעבודת ה' מחדש.

גדולת נשמתו

סוף מרע ועשה טוב (תהילים לד טו), מה שהזכיר מרן על העוסקים בחכמה ואת חכמת אמת, לשם אל אמת ב"ה וב"ש, השורש לימוד תורה לשמה זהו קיום העולם וחיות נפש הישראלי, לימוד התורה מזון הנפש והנשמה, כי בלימוד התורה יהיה לך מזון בגן עדן ובעולם הבא, שביעות הנפש מאור הנשפע מטל השמים, ושעשוע הנשמות בגן עדן אי אפשר לבאר בכתב גודל החדווה והשעשוע והנועם. וכל זה אי אפשר באין פנים אלא על ידי התורה תורה לשמה, כי מאש ומים דאצילות נעשה הרקיע שעל גבי גנתא, ושיעור זה הרקיע מכין כנגד הגן ולא יותר, ובוה הרקיע יש ארבע גוונים, חוור, סומק, אוכס, ירוק, ובאלו הארבע גוונים שבארבע רוחות, יש בו ארבע פתחים, ובכל הפתחים יש נהרין כפי אותן הגוונים, כי יש שנטה נפשו לאהבת השם יתברך מאוד, ומלאך מיכאל עזרו שינצל מפגעי עולם הזה ברשות השם הנכבד והנורא, וזכה לגוון חוור, ובוה הגוון חוור הלך מורינו הרב ישראל בן אליעזר עם נכדו הקדוש רבי ברוך, וכיוצא בהם צדיקים לאלפים ורבבות, שסבלו בעולם הזה יסורים וצרות דוחק וחרפין וגדופין והלבנת פנים וחלישות דעת, על ידי רשעים גמורים שאין להם חלק באלוקי ישראל, הם והשמהים עמהם והשומע להם ואינו מוחה במסירות נפש, וכל רדיפות ארורים אלו אחר מי שלומד התורה ביחודים ובאור עליון תורה לשמה באהבת ישראל ובהכנעה אמת.

נתיב מצותיך נתיב התורה שביא א א
לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זיע"א

הסתלקותו

שנת תקע"ב ראו מתהלכותו ודרכיו שזהו שנתו האחרונה עלי אדמות, וביום י"ח כסליו תקע"ב, והוא כבן ס"ב שנים נסתלק מן העולם, ונטמן ליד קבר זקינו הקדוש במעזיבו.

השאיר אחריו ג' בנותיו, הרבנית חנה חיה אשת רבי יצחק ממעזיבו זצ"ל בן הרה"ק רבי יוסף מיאמפאלא זצ"ל בן המגיד מולאטשוב זצ"ל, הרבנית ריזל אשת רבי דוב בער מאלטשין זצ"ל בן הרה"ק רבי שלמה מקארלין זצ"ל, הרבנית אדל אשת רבי יעקב פנחס בן הרה"ק רבי אברהם דוב מחעמליניק זצ"ל.

לו את הצטרכותו השבועית כדרכו, ומיני אז שררה העניות בבית רבי ברוך ומטה לחמו נשבר עליו, אך בעבודת ה' לא נגרע אצלו מאומה מקודם, ועלה מעלות רמות בתורה ובעבודה.

אחר כמה שנים נסתלקה זוגתו על פניו, ונשא בזוו"ש את הרבנית סימא חשיא ע"ה בת הרה"ק רבי אהרן מטייטוב זצ"ל בן הרה"ק רבי צבי מפינסק זצ"ל בן רבינו אור שבעת הימים הבעש"ט, אשר בזיווגה הראשון היתה אשת הרה"ק רבי צבי מקאריסטשוב זצ"ל נכד בעל הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנוביל זצ"ל בעל המאור עינים, הרבנית הביאה עימה ילדיה מזיווגה הראשון ורבי ברוך גידלם והשיאם כשאר בניו.

רבותיו

בימי שבת רבי ברוך בעיר אוסטראה, דבק בצל הרה"ק רבי פנחס מקוריין זצ"ל שהיה אז איתן מושבו שם, וכן היה נכנס ויוצא בבית הרה"ק רבי יעקב יוסף בן רבי יהודה זצ"ל המגיד מאוסטראה, בעל מחבר הספר 'רבי ייב"י', כן נסע פעם על שבת קודש אל הרה"ק בעל ה'תולדות יעקב יוסף' בעיר פולנאה, ובעל התולדות יעקב יוסף כיבדו מאוד ולא רצה לישב עד שהוא ישב מקודם, וכן הראה לו במשך יום השבת הרבה דרכי קירבה והערכה, גם נתקשר בקשר אמיץ עם הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטעפסק זצ"ל בעל הפרי הארץ אשר בסוף ימיו איווה למושב לו בארץ הקודש כידוע.

איש על העדה

כבן שלושים שנה היה בעת שעבר לגור בעיר טאלטשין, ועד מהרה נתפרסם שמו הגדול בכל הגלילות לצדיק ומפורסם, ורבים השכימו לפתחו, הנהגתו היה בדרך הרחבה דרך מלכות, ארמון מפואר בנה לעצמו, אחר כמה שנים העתיק משכנו לעיר מולדתו, הלא היא עיר מעזיבו, על מקום זקינו הקדוש, משם נפוצו מעינותיו חוצה, וגדולי החסידים שיחרו לביתו לינוק מן הבאר מים חיים.

בין צדיקי הדור שנסעו אליו היה רבינו הגאון הקדוש רבי צבי הירש מוידטשוב זיע"א בעל ה'צבי לצדיק', הוא גם הביא את רבו רבינו הרה"ק רבי יעקב יצחק הורוויץ זצ"ל החוזה מלובלין לביקור אצל רבי ברוך, ומסופר שפעם אחת נסע הוא ועוד חבר אחד על שבת קודש אצל רבי ברוך במעזיבו, בערב שבת קודש אחר שרבי ברוך טיהר עצמו בסילודין אחר הטבילה, והתכוון לומר שיר השירים, נתחבא רבינו מוהרצ"ה עם חבירו מתחת לערימת בגדים שהיה שם בחדר, כדי לשמוע ולראות עין בעין את עבודת הקדש בעת אמירת שיר השירים, והי כאשר התחיל רבי ברוך לומר שיר השירים בהתלהבות ובהשתוקקות ובדביקות, הרגישו ממש איך שאש גדול מלהטת בתוך החדר, וכשאמר רבי ברוך הפסוק 'ודגלו על אהבה סמכוני באשיות רפדוני בתפודים כי חולת אהבה אני' (ה, ב), ברח חבירו של מוהרצ"ה מהחדר כי לא וכל לסבול האש הגדול והנורא, אך רבינו מוהרצ"ה התחזק ונשאיר בתוך החדר, וכשאמר רבי ברוך 'אני לדודי ועלי

עטרת החסידות

מספרי רבותינו הקדושים זי"ע

**וַיַּחַר לְיַעֲקֹב וַיִּרְבַּ פְּלִבְיָו וַיַּעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלִבְיָו
מַה פְּשָׁעִי מַה חַטָּאתִי כִּי דִלַקְתָּ אַחֵרַי:
(בראשית לא לו)**

הצדיקים מתקנים את הרשעים

הצדיק לפי ערך הרשע

במטוב העולם נדון (אבות ג, טו). כי בכל מקום יש איזה צדיק, [כי] לפי ערך רשעת הרשעים שבמקומו הוא צדיק, ונידונו הרשעים על שלא אחזו בדרך הטוב של הצדיק שמכירין אותו, כמו שאמרה הצרפית דאליהו 'באת אלי להזכיר עוני' (מ"א יז, יח), כי לפי ערך שלך אני מרשעת וכן בכל מקום, אבל לא ידונו רשעים גמורים שבפראג ופעסט והמבורג על שלא אחזו דרך של מרן אלקי הריב"ש בחסידות מופלא, אבל ידונו למה חיללו שבת בפרהסיא וכפרו בעיקר, ימח שמם וזכרם.

'נוצר חסד' אבות ג, טו

הרשע נוטל את המהשבות רעות שדוחה הצדיק

'אשה תארש ואיש אחר ישגלנה בית תבנה ולא תשב בו כרם תטע ולא תחללנו' (דברים כח, ה). אשה בית כרם בקדושה... ויש כל אלה בסיטרא אחרא, אשה רעה נמשל לגיהנם, כי הגיהנם הוא אשה דקליפה, ומבואר ביבמות פרק ו' (דף סג) עיין שם, וזהו 'אשה תארש' שתטיל חום ארשי בגיהנם על ידי איזה עבירות, 'איש אחר ישכבה' רשע גמור המצער אותך ומדבר עליך כל הרעות, הוא ישכב שם בגיהנם, ואתה תלך לאור החיים, כי על ידי מהשבות רעות בוער אש של גיהנם, ובא רשע ונוטל חלק חברו בגיהנם (הגנה טו), 'ישגלנה' קשורה ככלב, 'כלב אשה' ירמיה (פח, כא) והבן, וכן יצר הרע אידמי ליה כאשה (קידושין פרק י' יוחסין (דף פא) עיין שם.

'היכל המרכה' דברים דף קע:

הצדיק אינו נהנה מן הרשע ברוחניות ובגשמיות

זהו תמיהת הצדיק רבי ינאי (אבות ד, טו), אין בידינו לא משלות רשעים, שאין אנו נהנים מהם כלל וכלל, לא ברוחניות, שהם מקבלין שפע מן הקליפות והשרים, ואנו נונין מן השכינה, וגם בגשמיות אין הצדיק נהנה מרשע גמור. וכן ראיתי לצדיקים שלפעמים השליכו מעות רשע גמור לבית הכסא, ואם אין בידינו משלות הרשעים, היה לנו להיות מיסורי הצדיקים, ואף על פי כן אין לנו מיסורי הצדיקים אלא יסורים גמורים מכווערים, והוא תמוה קיימת. 'ושופט צדיק' (תהלים י, יב), 'צדיק וישר הוא' (דברים לב, ד), ואין אנחנו משיגין דרכיו. ובוזה תבין בקשת משה שיידע דרכי השם, 'ונפלגו אני ועמך' (שמות לג, טו) וכל הפסוקים, אין כאן מקומו לבאר.

'נוצר חסד' אבות ד, טו

הצדיק מתקן ומעלה את הרשעים מגיהנום

וזהו הלל, ר' אלעזר, יוסף הצדיק מחייבים עניים עשירים רשעים (יופא לה). מה זה שבח לצדיקים גמורים כאלה נוראים ונפלאים, ולא עוד אלא שמסיים בגמרא, נמצא הלל מחייב העניים, ר' אלעזר מחייב עשירים, יוסף הצדיק מחייב הרשעים, כאלו היה זה שבח גדול, ולפי הנראה אין זה שבח לצדיק גמור לחייב.

אלא הענין, 'כל מי שאינו מחויב בדברי' (ברכות כג), שאין בו שום רע [והוא] נקי לגמרי, אינו מוציא את הרבים ידי חובתן, אינו בכוחו להעלותן. וגם ידוע ממרן הריב"ש טוב, שצדיק גמור שאין בו שום שמץ רע כלל, אינו רואה שום רע באדם, ובעיניו הכל זכאין וצדיקים, ולכן הוא אוהב את ישראל מאוד, אבל כשעדיין לא תיקן לגמרי, יראה בעיניו איזה שמץ רע לחייב את הרשעים, אבל ידע, כי את נפשו הוא מחייב. והוא 'מכל פשעי הצילני', שתמחול לי על כל עוני, ובמה אדע, 'חרפת נבל אל תשימני' (תהלים לט, ט), כשלא תשים אותי שאראה שום חרפה בנבל, ובוזה אדע כי נקי אני.

ובאמת, אם הצדיק היה מתקן איזה מדה לגמרי, כגון אם היה מתקן מדת הגאווה לגמרי, לא היה שום אדם רשע נופל בניאוף, וכן כדומה, ואם היה הלל מתקן לגמרי, היה כל העולם מתוקנים ללמוד בעניות ודקות, ומי שלא ילמוד לא יהיה לו תקנה לעולם, וכן כיוצא בעשירים וברשעים.

אבל נשאר עדיין מעט דבר שאינו מתוקן אצל צדיקים אלו, ועל ידי זה נופל העולם למטה, ועל ידי מעט רע הם מחייבים את העולם, וכל שמחויב בדבר מוציא את הרבים ידי חובתן.

והרי מוטל על הלל להעלות מן גיהנם כל העניים שלא למדו תורה על ידי עניים, ומוטל על ר' אלעזר בן חרסום להעלות כל העשירים שלא למדו תורה מחמת טירדתו, ומוטל על יוסף הצדיק להעלות כיוצא בו שהיה הנסוק על ידי צער וטילטול וגלות, מתיירא אני שלא ירוץ את גלגלתי אם אחייב הצדיק להעלות כל הרשעים מן הגיהנם, ודי בוזה אחי כמה שהורתיך לטובת נפשך.

'נתיב מצותיך' נתיב התורה א, יג

הצדיק צריך להעלות ולתקן את הרשעים

כלל העולה, כי בני אדם השונאים אותו ומדברים עליו סרה, צריכין להעלותו ולתקנם ע"י דבר התפלה, להתפלל עליהם שישבו בתשובה, ואם אינו עושה כך, רק שדוחה אותם ככעס ובעונש, נעשו חומריים יותר, ושונאים אותו יותר, כי באמת הם חלק רוחו ממש, רוחו של הצדיק, וע"י שלא תיקנם הם שונאים אותו ומקטרגין עליו ומדברין עליו לשון הרע.

ואם היה זוכה לתקן רוחו באמת, היו גם הם מתוקנים, כי צריך לתקנם ולהעלותם בתפלה, וע"י התפלה נמתק בשורשו, ומעלה את הטוב שלהם, אם יש בהם טוב חוורין למוטב, ואם הם רובין רע, הם כלה ואבד ממילא, 'ופעמיו ירחץ בדם הרשע' (תהלים נה, יא), אבל הוא חלילה לא יתכון

לכך, אלא ישתוק ויקבל בשמחה ובלב טוב, וישתוק וטוב לו, ובוזה נעשה היחוד השלם למעלה בבירור הטוב, יתגדל ויתקדש שמה רבא אמון.

מגן דא צריך לאודע לחברים העוסקים ביהודו של עולם, אע"פ שאמרו בגמרא (מ"ק יח) אין אדם נחמד וכו', זהו כשהוא שלא מחמת אויבים ושונאים, אבל אויבים דאפקו לקלא, לית ביה מששא, אף בדבר שלא היררה בשום גילגול, הרשעים יקטרגו על צדיק ויאמרו, כמו שעשו לרבינו אלהי קדוש מורינו ורבינו אור שבעת הימים הבעש"ט, ותלמידו רבינו דוב בער [המגיד ממעוריתש] וכיוצא.

אבל יוקשה לך, כי אין שום מציאות בלתי השי"ת. (רע) [דע] לך אחי, כי ערב רב היו ניצוצות של משה רבינו, וכן בלעם הרשע היה בו כמה נשמות קדושות של ניצוצי משה רבינו, כמו שאמר מרן אלקי האר"י, (לק"ת ישעיה מד) שלעתיד יתמחה היאך מטומאה רצוצה של בלעם יצאו כמה נשמות קדושות, צדיקים וחסידים נביאים ובעלי רוח הקודש. ובזמן שהיה משה רבינו בעולם, על ידי שלא זכה להיות מלאך ומשיח, לא זכה לתקנם עדיין, עד לעתיד. ומה שלא זכה, היה גם כן על ידי ערב רב, כנודע.

ואמר מרן אלקי רבינו אור עיניו המאיר מראש אצילות עד סוף עקבות משיחא ה"רב "ישראל ב"ן א"ליעזר (פרי הארץ מטות מסעי), שכל מה שעשה בלעם וערב רב, אמרו על משה, שחשדוהו באשת איש ממש (עיין סנהדרין קי), על ידי רע שלהם, ולא אמרו כל כך בשקר, שהרי בלעם וערב רב שהם ניצוצי נשמתו כל מה שעשו אמרו עליו, ואין שום מציאות בלתי השם יתברך ויתעלה, 'וחרפת חורפין נפלו עלי' (תהלים סט, ט), ומשה וצדיקים עוסקים בתקונו של עולם לתקן הכל, 'והכל מתוקן לסעודה' (אבות ג, טו).

'נתיב מצותיך' נתיב היחוד ו, ד-ה

בחינות 'תהו' של הצדיק ושל הרשע

וכשמתפשט 'תהו' בעלמא כמו בקדושה, ביארנו שהוא המזל עליון השכל הנעלם, [אשר] משם מושכין הנביאים נבואתן, כן כשמתפשט תהו בעלמא, [אז] הרשעים מדבקין לחדוה ושיגעון, ומפשיטין עצמן בדברי הבל בשיגעון ובשחוק של טיפאטריין ושאר הבלים, ומה שאמר (וזהו ה"א טז) חשך אתקף לתהו, כמבואר בסוד 'ישת חשך סתרו' (תהלים יח, יב) כיתרא עלאה אור צח מצוחצח קדמון אוכמא הוא.

וכמו שיש בקדושה צדיקים העולין לתהו אין עליון, והם נמוכים ומבוים ושפלים בפני עצמם, כן ברשעים בחינות תהו נעשה להם חשך ועצבות ומרה שחורה חשך, פני רע דאסביר אנפין לרע, ולרשעים גמורים אדרבה מסביר להם פנים, ואתקף להו שלא יהיה בטלים בפניהם.

'וזהו ח"י ה"א דף נד: